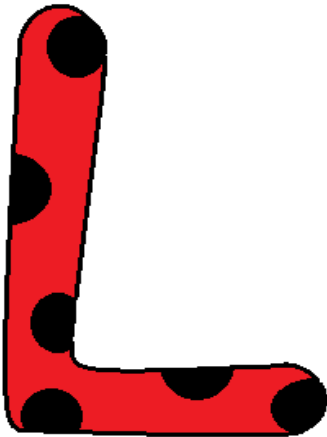
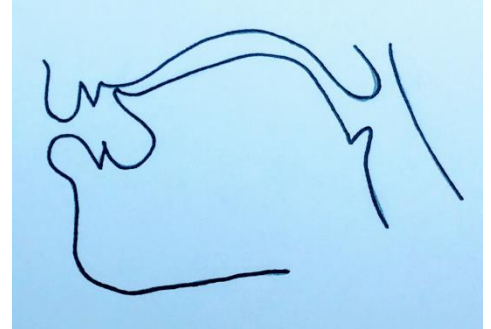

L-äänteen harjoitteluohjeet

L-äänteen muodostaminen

L-äänne muodostuu, kun kielen kärki koskettaa litteänä ja leveänä ylätuhampaiden takana sijaitsevan hammasvallin keskikohtaa. Ilma tulee suusta (ei nenästä) kielen molempia laitoja pitkin muodostaen L-äänteen. L-äännettä tuottaessa hampaiden väliin jää rako.

L-äänteen tuottamista varten kielen lihasten hallinta tulee olla riittävää sekä leuan ja kielen liikkeet eriytyneet. Näihin pyritään erilaisilla suujumppaharjoitteilla.

Harjoittelun vaiheet:

1. Harjoitellaan L-äänteen kuuntelemista
2. Lisätään tietoisuutta kielen liikkeistä suujumpalla
3. L-äänteen tutkiminen ja muodostaminen
4. L-äänteen yhdistäminen vokaaleihin
5. L:n käyttäminen harjoittelutilanteessa
6. L:n käyttäminen spontaanissa puheessa

Yleiset harjoitteluohjeet:

Harjoituksia on hyvä tehdä päivittäin, noin 5–10 minuuttia kerrallaan. Harjoittelun tulee olla mukavaa: aikuinen ja lapsi tekevät harjoituksia yhdessä, ja aikuinen näyttää oikeaa mallia. Harjoittelussa voi käyttää peiliä apuna. Se voi auttaa lasta hahmottamaan kielen oikean paikan. Aikuisen tukea ja apua tarvitaan paljon. Rohkaiseminen ja onnistumisen elämykset kannustavat lasta yrittämään. Jos lapsi innostuu asiasta, hän jaksaa harjoitella ja saavuttaa tuloksia. Vastuu harjoittelusta on aikuisella. Joitakin lapsia voi innostaa harjoittelutaulukko, johon merkitään harjoittelukerrat (ks. sivu 2).

Harjoitteluun ei saa pakottaa, eikä väsyneenä kannata harjoitella. Jos lapsi ei ole vielä kiinnostunut harjoittelusta, kannattaa asiaan palata myöhemmin.

Mukavia harjoitteluhetkiä!

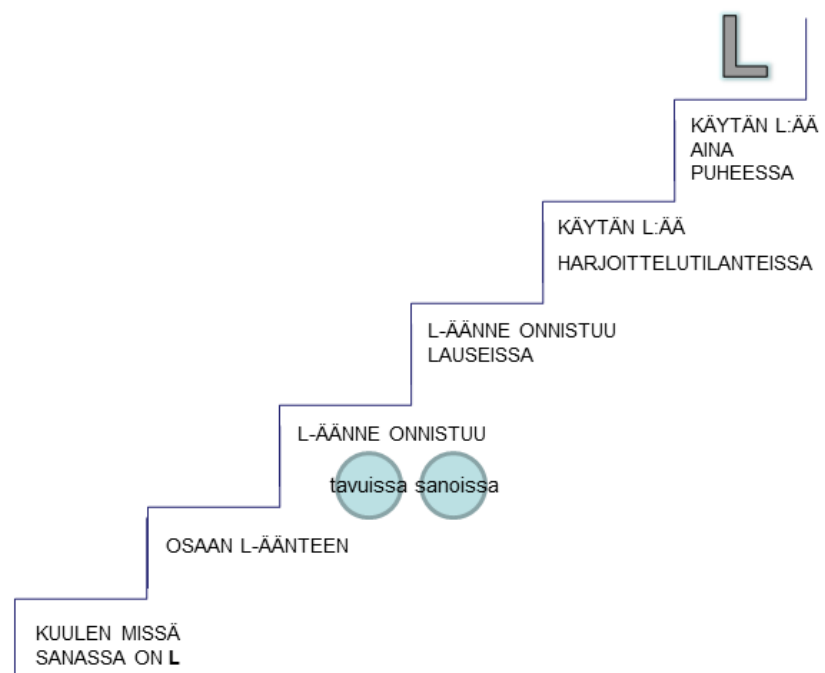
Harjoittelutaulukko: väritä kuva, kun olet tehnyt päivän harjoitukset!

Maanantai	Tiistai	Keskiviikko	Torstai	Perjantai	Lauantai	Sunnuntai
						
						
						
						
						

Puheterapia, Eksote 2016

L-portaat:

Kulje portaita pitkin
kohti L-äännettä:
voit piirtää itsesi
rappusille oikeaan
kohtaan.

1. Harjoitellaan L-äänteen kuuntelemista

Kuunteluharjoituksia tehdään, jotta äänne tulee kuulon kautta tutuksi. Lapsi oppii kuulemaan, missä sanassa on L-äänne ja missä ei. Lisäksi lapsi oppii kuulemaan puheesta, onko L sanottu oikein vai väärin.

Harjoitus 1.

Kuuntele, missä sanoissa kuuluu L-äänne. Aikuinen sanoo sanan, ja lapsi voi ympyröidä sanan, jossa L-äänne kuuluu.

pallo

koira

nalle

talo

nukke

hiiri

takki

kello

lapio

auto

hillo

tyttö

sukka

kissa

leija

nappi

lammas

keppi

Harjoitus 2.

Aikuinen sanoo L-sanoja oikealla ja "väärällä" L-äänteellä (esim. korvaa L:n J:llä tai V:llä tai N:llä, jättää L:n pois, työntää kielen pitkälle ulos suusta. Esim. pajjo=pallo, nammas=lammas, vapio=lapio, 'eija=leija). Lapsi näyttää peukulla, onko sana sanottu oikein vai väärin.

lakki

hillo

pallo

talo

siili

linna

lemmikki

kello

maila

silmä

neljä

sulka

lippu

lapio

lukko

nalle

2. Lisätään tietoisuutta kielen liikkeistä suujumpalla

Sammakon kieli:

nosta kieli ylähuulen päälle,
kohti nenää
Suu jää hiukan auki!

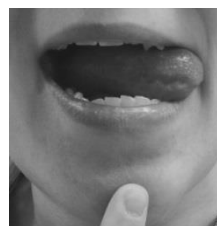
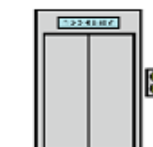
Mattorulla:

rullaa kieli ylähampaiden avulla
taitteelle

Hissi:

liikuta kieltä ylähampaiden takaa
alahampaiden taakse: ylös – alas
Tarkista, että leuka ei liiku!

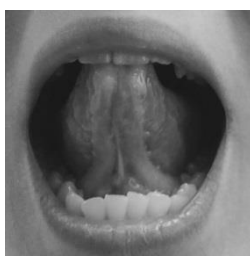
Kello:

liikuta kieltä suupielestä toiseen:
vasemmalle – oikealle
Tarkista, että leuka ei liiku!

Talon maalaus:

maalaa "suutalon" katto (suulaki),
seinät (poskien sisäpinnat), lattiat
(suun pohja) ja oven pielet (huulet
tai hampaat)

Virtahepo:

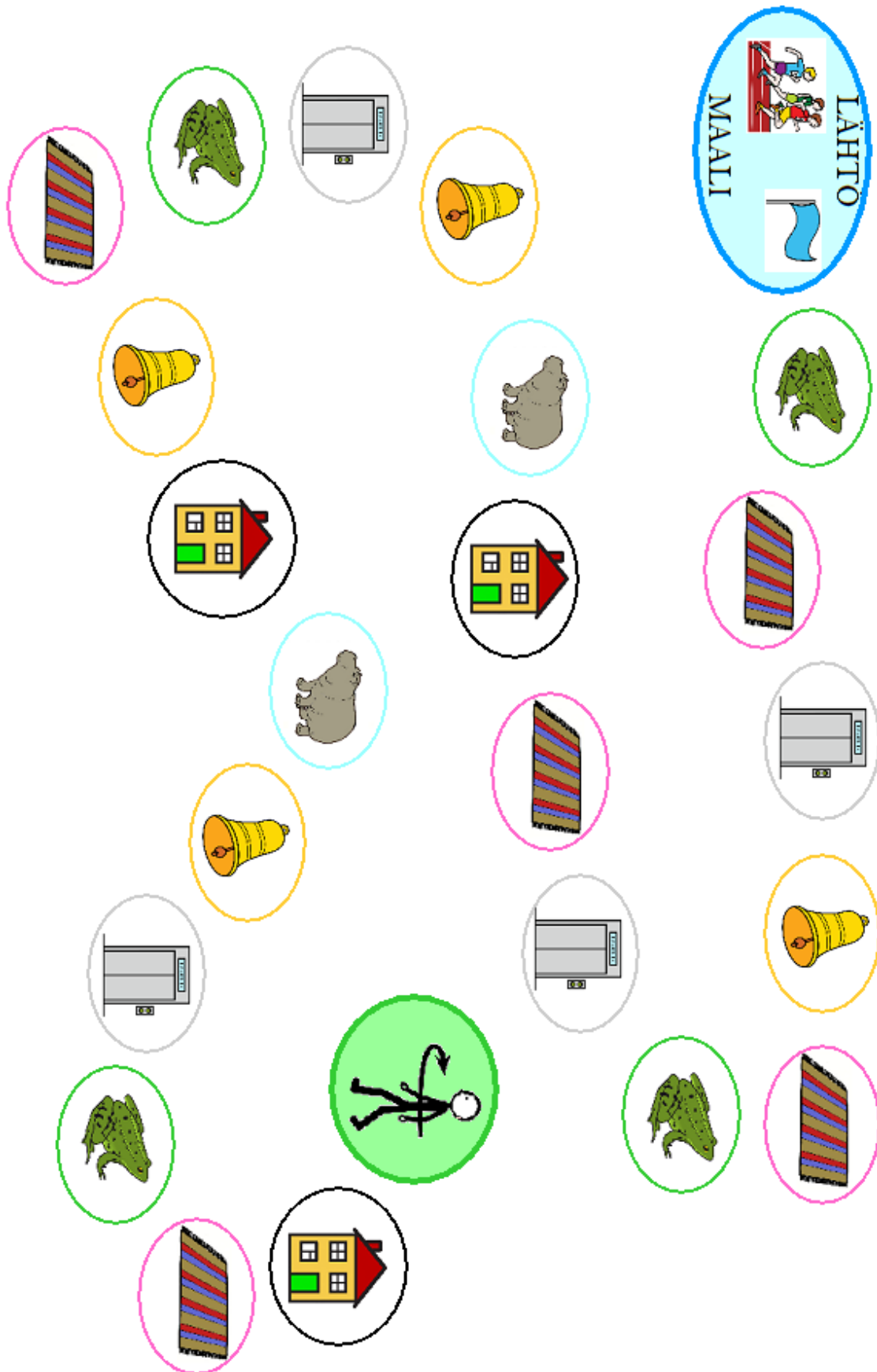
laita kieli tiukasti ylähampaiden
taakse ja auo suuta niin, että kieli
pysyy ylähampaiden takana

Purkkajumppa: Purkkaa syödessään lapsi siirtelee purkkaa suussa esim. poskesta toiseen ja suulakeen. Purkan voi myös litistää kielellä suulakea vasten ja rullata siitä purkkarullan.

Leuan ja kielen liikkeiden pitää olla eriytyneet niin, että kun kieli liikkuu, leuka pysyy paikallaan (hissi, kello), ja kun leuka liikkuu, kieli pysyy paikallaan (virtahepo).

Suujumppapelissä tehdään ruudussa kuvanmukainen (ks. s. 4) ”kielitemppu”.

3. L-äänteen tutkiminen ja muodostaminen

Kielen liikkeitä on hyvä harjoitella **peilin** ääressä yhdessä aikuisen kanssa. Aikuisen on hyvä myös itse kokeilla äännettä ja mieltä, mitä omassa suussa tapahtuu, ja keskustella lapsen kanssa yhteisesti havainnoista. Kun suujumppaliikkeet onnistuvat, lapsella on edellytykset L-äänteen muodostamiseen.

Huomioi harjoittelussa seuraavat asiat:

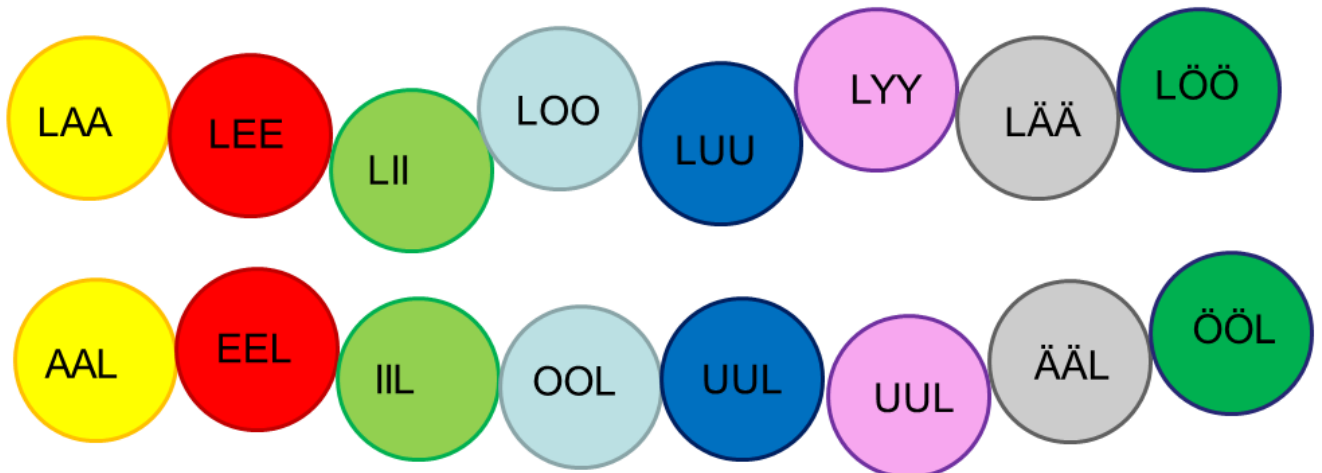
- kielen kärjen pitää nousta ylähampaiden taakse hammasvallille
- leuan tulee pysyä paikallaan, kun L äännetään
- huulio ja kieli ovat rentona (huulet eivät saa suipistua)

Tuottakaa L-äännettä erilaisissa tilanteissa (esim. pelit) ns. erillisenä eli pelkkänä LLLLLL-äänteenä.

4. L-äänteen yhdistäminen vokaaleihin

Kun lapsi on oppinut ääntämään L:n erillisenä äänteenä, harjoitellaan sen yhdistämistä vokaaleihin: a, e, i, o, u, y, ä, ö. Äännettä voi vielä korostaa liu'uttamalla esim. LLLLLLAA, LLLLLLEEE, LLLLLLII.

ALLAA
ELLEEE
ILLII
OLLOO
ULLUU
YLLYY
ÄLLÄÄ
ÖLLÖÖ

LA LA LAA
LE LE LEE
LI LI LII
LO LO LOO
LU LU LUU
LY LY LYY
LÄ LÄ LÄÄ
LÖ LÖ LÖÖ

LALLALAA
LELLELEE
LILLILII
LOLLOLOO
LULLULUU
LYLLYLYY
LÄLLÄLÄÄ
LÖLLÖLÖÖ

Jos lapsi pitää laulamisesta, korvaa tutun laulun sanat LALLATTELULLA.

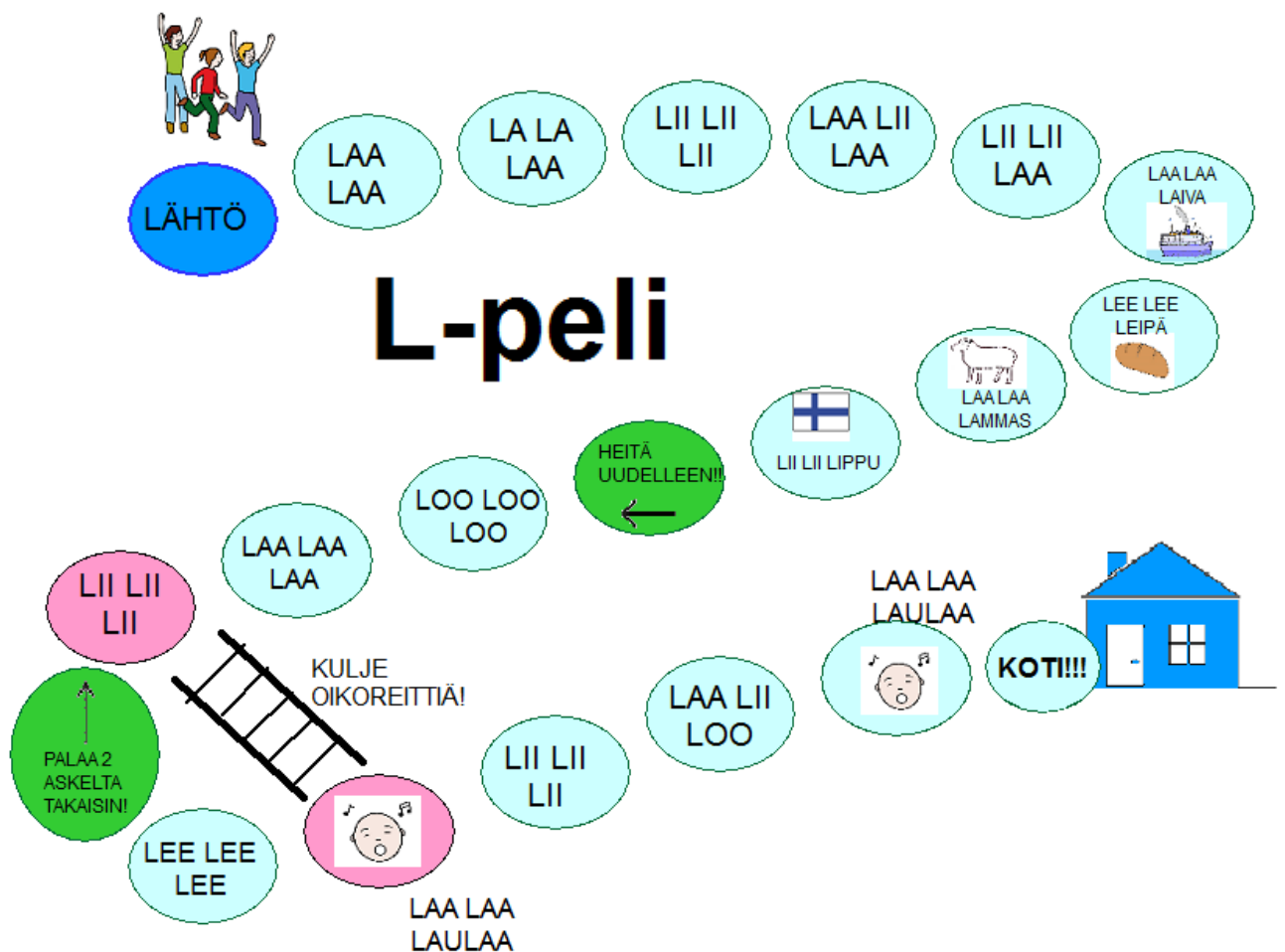

5. L:n käyttäminen harjoittelutilanteissa

Kun lapsi osaa L:n erillisenä ja tavuissa, hän voi alkaa harjoitella aikuisen kanssa L-sanoja ja -lauseita. Aikuisen malli on yleensä aluksi tarpeen.

L:n tuottaminen on yleensä lapselle aluksi helpointa sanan alussa ja vaikeinta sanan keskellä ja varsinkin konsonanttityhtymissä (LM, LT, LK, LP) L onnistuu vasta myöhemmin. Sanan alussa L:n tuottamista voi harjoitella lallattelun avulla: LAA LAA LAMMAS, LEE LEE LEIPÄ.

Keksikää pelejä, leikkejä ja tilanteita, joissa voitte käyttää L-äännettä (esim. muistipelit, noppapelit).

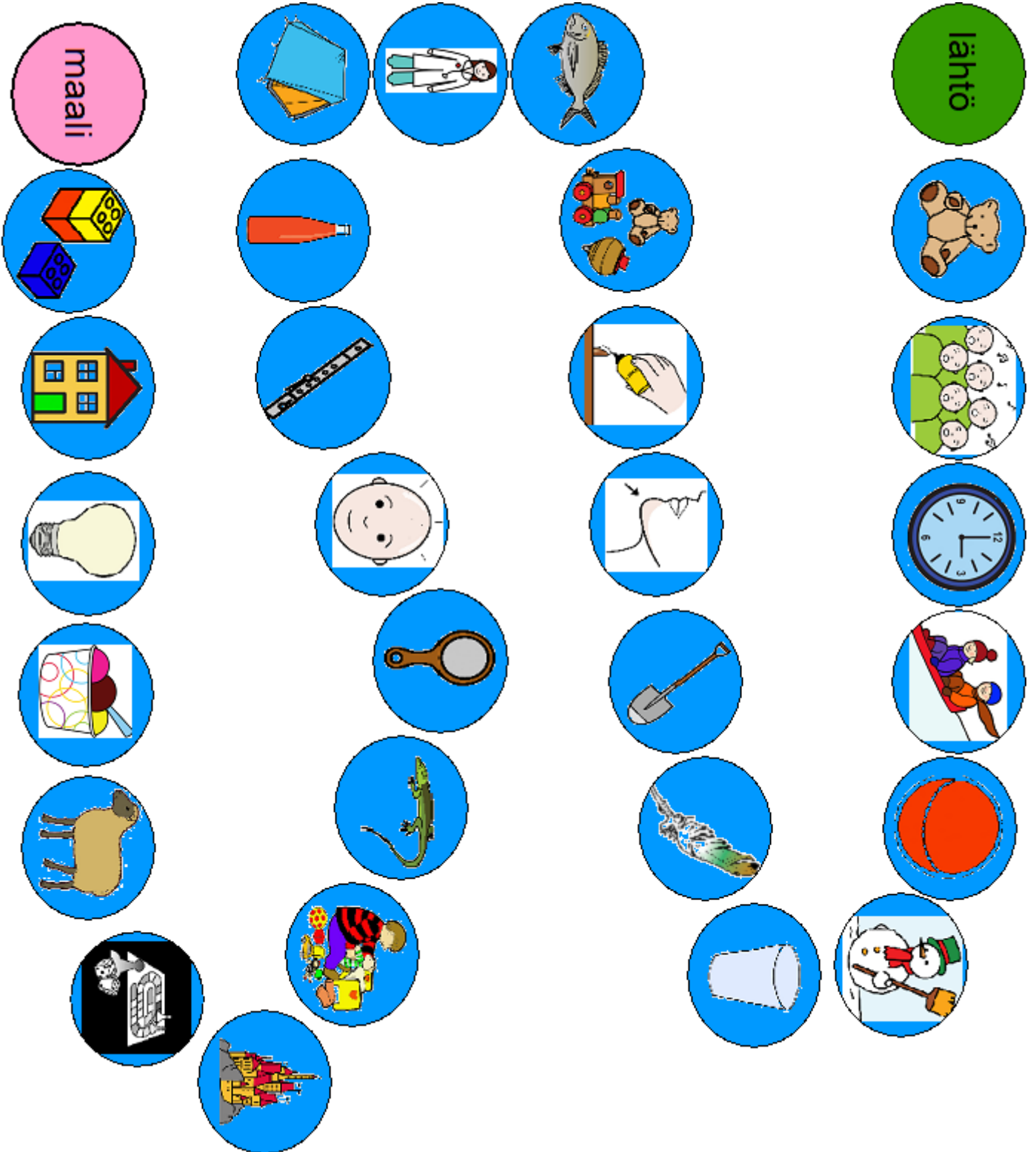
LUU
LIPPU
LUUTA
LEIPÄ
LAKKI
LEHMÄ

NALLE
TALLI
PELLE
PALLO
KELLO
PILLI

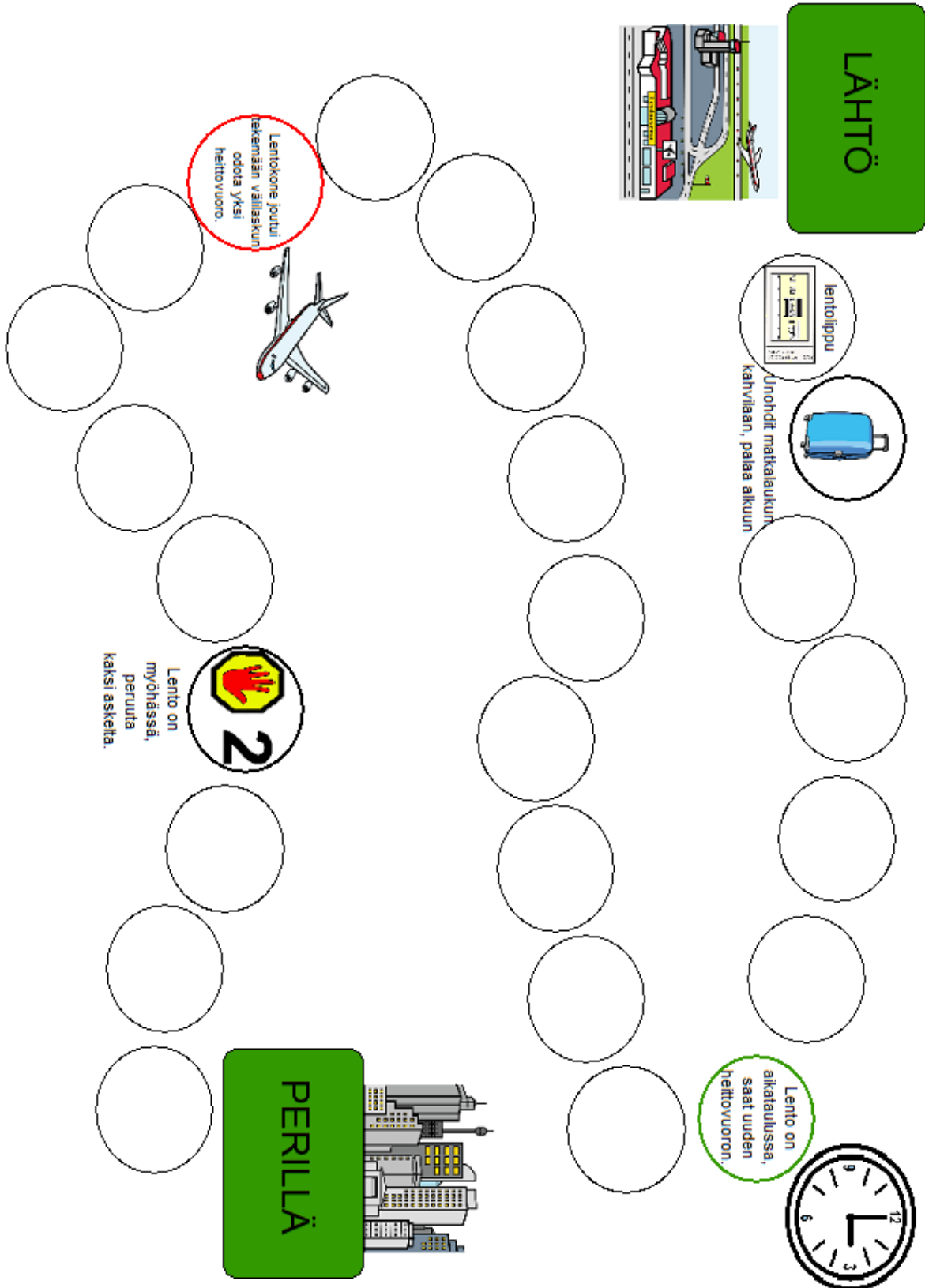
KALA
TULI
TALO
PELI
TIILI
JÄÄTELÖ

LAPSI LEIKKII LELUILLAAN.
LINTU LENTÄÄ ETELÄÄN.
KALLE PALELEE PELLOLLA.
LAILA LAULAA LAULUN.
LEENA LUISTELEE LIUKKAALLA
JÄÄLLÄ.

Pelataa yhdessä peliä. Kuvan kohdalla sanotaan sana käyttäen oikeaa L-äännettä. Tarvittaessa äännettä voi hakea lallattelun avulla (esim. LAA LAA LAPIO, NAL NAL NALLE). Kuvasta voi keksiä myös lauseen.

Keksikää yhdessä lisää sanoja, joissa on L-ääne, ja tehkää oma pelilauta:

LÄHTÖ

Lentokone joutui tekemään välisätkun odotta yksi heittovuoro.

Unohtit matkalaukun kahvilaan, palaa alkuun

Lentolippu

Lento on aikataulussa, saat uuden heittovuoron

Lento on myöhässä, peruuta kaksi askelta.

2

PERILLÄ

6. L:n käyttäminen spontaanissa puheessa

Oikea L-äänne ei yleensä siirry puheeseen ilman harjoittelua. Käyttöönotto tapahtuu vähitellen ja vaatii lapselta keskittymistä puheeseen.

L:n vakiinnuttamista puheeseen voi harjoitella seuraavin keinoin:

1. Lapsi toistaa aikuisen perässä pienen hetken L-sanoja (ks. peli sivulla 7), mieluiten pari kertaa päivässä. Myöhemmin voidaan kokeilla L-lauseita.
2. Lapsi nimeää itsenäisesti L-sanoja esimerkiksi kuvakirjoista tai pelikorteista. Harjoituksia voi helposti ujuttaa kotoa löytyviin peleihin ja leikkeihin (esim. Alias, muistipelit, noppapelit).
3. Sovitaan, että lapsi käyttää uutta L:ää vapaassa puheessa esimerkiksi keskustelun, pelaamisen tai leikin aikana. Aluksi uutta L:ää käytetään noin 10 minuutin ajan, jolloin aikuisilla on lupa korjata lapsen sanoessa äänteen väärin. Harjoittelu-aikaa pidennetään päivittäin.

Apuna voi käyttää munakelloa:

Ajasta munakelloon harjoittelu-aika (esim. 10 min). Kun aika on kulunut, lapsen puhetta ei saa enää korjata.

tai

L-korttia:

L-kortin ollessa näkyvillä lapsen puhetta saa korjata. Kun kortti laitetaan pois, lapsi saa käyttää vanhaa L-äännettä.

MUKAVIA HARJOITTELU TUOKIOITA!

INTOA JA ILOA OPPIMISEEN!

Eksoten puheterapeutit

ps. pyydä lisäharjoittelumateriaalia lasten puheterapeuteilta (Lasten ja nuorten kehitykselliset palvelut, Eksote)